Dzīve tuvplānā

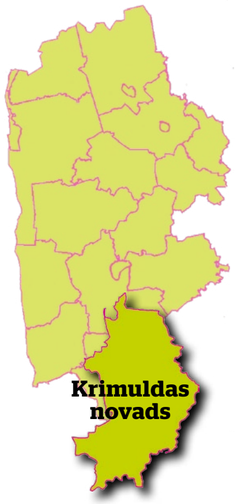

Iedzīvotāju skaits Krimuldas novadā

- 2000. g. – 5960
- 2019. g. – 4856

Kopš 2000. gada dzimuši 946, miruši 1270 cilvēki. Uz citu dzīvesvietu Latvijā pārcēlušies 1402, uz ārzemēm – 442, no citas vietas valstī uz dzīvi pārcēlušies 1031, no ārzemēm – 33 cilvēku.

(No Centrālās statistikas pārvaldes datubāzes)

Raganas iedzīvotājiem dažāda attieksme

Nora Baķe:
– Man ir duāla attieksme. Droši vien kaut ko zaudēsim un arī iegūsim. Lielākam novadam, manuprāt, ir vairāk attīstības iespēju. Tomēr ir pierasts pie dzīves savā novadā, neatkarības, un nekādas pārmaiņas negribas.

Jānis Kalniņš:
– Cilvēkiem ir nogaidoša attieksme, jo par reformu ir maz informācijas. Esmu pensionārs. Domāju, ka manā dzīvē nekas nemainīsies. Es neesmu pret apvienošanos ar Siguldu. Tā ir sasniedzama, un satiksme ir laba.

Kristaps Sirmais:
– Grūti spriest, bet domāju, ka viss notiks atbilstoši centralizācijas likumsakarībām. Attīstība būs virzīta uz centru, tātad uz Siguldu. Svarīgi ir, cik un kuri cilvēki būs novada domē, lai aizstāvētu mūsu intereses.

Esam pašpietiekams un attīstīties spējīgs novads

Krimuldas novada pašvaldības vadītājs Linards Kumskis (no kreisās), maiznīcas *Flora* īpašnieks Juris Zilgalvis un domes izpilddirektors Laimonis Ozols prāto par kopīgo naudas maciņu un katlu lielajā novadā

Iepriekšējās administratīvi teritoriālās reformas gaitā Krimuldas novadā apvienojās divi pagasti – ekonomiski stabilais Krimuldas pagasts un Lēdurga, kas novadā ienāca ar kredītsaistībām. Tas, ka Limbažu rajonu pamet lēdurdzieši, bija pārsteigums. Taču viņu saikne ar Limbažiem nav zudusi, un arī *Auseklī* turpinām rakstīt par notikumiem un ļaudīm Lēdurgā. Tāpat rakstām par nozīmīgāko, kas aktuāls citviet Krimuldas novadā. Bet nu no jauna pārzīmētajā kartē Krimuldas novads kopā ar Inčukalnu un Mālpili redzams pie Siguldas. Ko par to teic domes vadība un sastaptie iedzīvotāji? Ceļā uz domi satiktie ir gluži vai īgni, ko varot ņemties ar tām robežām. Cilājot viņus uz priekšu, atpakaļ – te pie Rīgas, te Siguldas, *bardaks* sataisīts un vēl nav miera.

Novada domē sarunājos ar pašvaldības vadītāju **Linardu KUMSKI** un izpilddirektoru **Laimoni OZOLU**. Domes priekšsēdētājs atgādina, ka Krimuldas pagasta teritorija savulaik bijusi gan Rīgas, gan Siguldas rajonā. Vēsturiski robežu ar Siguldu noteikusi Gauja. Taču reformas to ir ignorējušas, un iznākumā Krimuldas novadā nu ir pārupes teritorija, kur var nokļūt, braucot caur Siguldu. Tai savukārt šaipus Gaujas pieder Krimuldas muiža un Turaidas pils. – *Cilvēkiem, kuri apmeklē tūrisma objektus, gan ir gluži vienalga, kuras pašvaldības teritorijā tie ir,* – atzīst domes vadītājs. Viņš piebilst, ka tūrisma attīstībā pašvaldībā ir daudz jaunu iespēju, kā arī kopumā ir aptuveni 30 dabas un kultūrvēsturisku apskates objektu. Tagad izveidotas trīs jaunas vēstures ekspozīcijas – Lēdurgas dendroparkā, bijušajā ūdenstornī Inciemā un pie Kubeseles takas, kas sākas pie Krimuldas baznīcas. Iecere ir arī izvietot stendus pie topošās gājēju ietves Lēdurgā. Patlaban tur īsteno būves pirmo kārtu no trim. Plānots arī ietves apgaismojums.

Apvienojoties ar Siguldu, tūrismam būtu *zaļā gaisma* – lēš domes vadītājs. Reforma ir pārrunāta ar deputātiem un neoficiālās sarunās ar ļaudīm spriests par vairākiem apvienošanās variantiem – Krimuldas novads ar Limbažiem, ar Siguldu, ar Rīgu vai ar Pārgauju, Sēju un Inčukalnu. Pēdējais daudziem šķitis vēlamākais, lai gan arī tas kritizēts – radniecīgas lauku pašvaldības, bet bez centra. Ja apvienoties ar pilsētu, tad vēsturiski un ģeogrāfiski pieņemamākā esot Sigulda. Taču lauku cilvēkiem pa prātam nav lielā šķirtne starp kūrortu un lauksaimniecības teritoriju. – *Ja būs apvienošanās, tad jācer, ka veiksmīgākajā variantā,* – sacītais izskan kā nolemtība. Cilvēki netic, ka reforma nesīs attīstību, un satraucas, kas notiks, samērojot saistošos noteikumus ar atbalstu iedzīvotājiem un īpašuma nodokli. Atšķirībā no daudzām pašvaldībām, Krimuldas novadā tas nav paaugstināts. Izpilddirektors argumentē, ka nodoklis nedrīkstētu būt pašvaldības regula, bet jānoteic valstij ar likumu. – *Un nodoklis par vienīgo mājokli savā būtībā ir neloģisks. Cilvēks strādā, nereti vēl kreditējas, lai uzceltu māju, un visbeidzot maksā nodokli, it kā tā nepieder viņam.*

Domes priekšsēdētājs bilst, ka novada 340 km² platība patiesībā atbilst Eiropas standarta vidēja lieluma pašvaldības teritorijai. Pēc 10 gadu centieniem sāk izpausties iedzīvotāju piederība novadam. Infrastruktūra, īstenotie projekti, uzņēmumi un zemnieku saimniecības pierāda, ka vide ir labvēlīga attīstībai. Vai šajā situācijā ir vajadzīga reforma? Arī sarunās iedzīvotāji teic: – *Mēs esam pašpietiekami, mums viss ir*: Novadā ir vairāki doktorāti, aptiekas, pasta nodaļas, veikali un bērnu rotaļu laukumi, divas vispārizglītojošās un tikpat mākslas un mūzikas skolas, trīs bērnudārzi, peldbaseins, divi sporta centri, divi kultūras nami un piecas bibliotēkas. Cilvēki pat īsti netic, ka reforma notiks, un cer, ka politiķi tomēr nākšot pie prāta.

Attālināts nevar būt kvalitatīvāks

Krimuldas vidusskolas direktore Rita Erdmane uzskata – ja pakalpojums atkāpjas tālu projām, tad pievienotā kvalitātes vērtība vairs nav saskatāma

Novadā ir trīs pirmsskolas izglītības iestādes (PII) – Raganā PII *Krimulda*, Inciemā PII *Ezerciems* un Garlība Merķeļa Lēdurgas pamatskolā pirmsskolas grupa. PII *Krimulda* pat veidojas rinda. – *Darām visu, lai bērnudārzos uzņemtu visus novadnieku bērnus. Ieklausāmies vecākos, nodrošinām viņu atvasēm papildnodarbības. Strādājām, lai skolās izveidotu mūsdienu prasībām atbilstošu izglītības piedāvājumu,* – stāsta domes priekšsēdētājs L. Kumskis. – *Skolēniem ir plašas kultūrizglītības iespējas, tāpat var apgūt tehnoloģijas, uzņēmējdarbības pamatus sasaistē ar vietējiem uzņēmējiem un projektu vadību. Darbojas video un animācijas pulciņš, šīgada jaunums ir robotikas nodarbības. Abas vispārizglītojošās skolas piedalās Eiropas projektos, kuros arī pedagogi apgūst jaunākās tehnoloģijas.* Šogad arī Lēdurgas pamatskolai un bērnudārza grupai izveidota mājaslapa. Novadā plānots ieviest elektronisko reģistrācijas žurnālu bērnu uzņemšanai bērnudārzos. Tāpat veiksmīgi strādā abas mākslas un mūzikas skolas, kur šogad gaidāma akreditācija.

Krimuldas vidusskolas direktore **Rita ERDMANE** stāsta, ka vidusskolas ēka celta 1985. gadā. Pirms tam Raganā bija pamatskola. Jaunā skola bija piepildīta ar 550–600 skolēniem – trīs paralēlklases pamatskolā, divas vidusskolā. Krīzes gados skolēnu skaits sāka rukt. – *Tas samazinājās gandrīz uz pusi – līdz 330. Skola lieliski atspoguļo ekonomisko situāciju valstī. Tagad esam sākuši skaitā pieaugt un sākumskolā atkal varam nokomplektēt trīs paralēlklases. Taču vidusskolā joprojām ir pa vienai.* Skolas *odziņa* ir latviskā, dabiskā vide. – *Mājīga, estētiska un silta ir mūsu skola ar ozolkoka durvīm un apdari, parketu, mākslinieku gleznām. Fiziskā vide ietekmē emocionālo.* Skolā ir laba aura, draudzīgas attiecības, notiek daudz pasākumu un aktīvi darbojas skolēnu pašpārvalde. Tas ir amortizators pedagogu un skolēnu attiecībās.

– *Mācību procesā centrējamies uz individuālo pieeju, uzsveram katra bērna izaugsmi un nesalīdzinām viņu ar pārējiem. Tās ir lietas, ko visaugstāk vērtē vecāki,* – teic direktore un atzīst, ka tas gan iespējams tikai nelielā skolā. Kadru mainības tur praktiski nav. Pašvaldība pedagogiem piedāvā, kur dzīvot, un, pateicoties pašvaldības atbalstam, samaksa par darbu ir augstāka nekā daļā citu skolu. Bet kadru trūkst, un jādomā, cik ilgi gados vecākie pedagogi vēl varēs strādāt idejas, misijas un patriotisma vārdā.

Sarunbiedre atzīst, ka gaidāmā reforma kolektīvu dara bažīgu. – *Savu gaitu ir uzņēmusi arī skolu reforma. Jebkura veida centralizācija atsaucas uz visām jomām. Mēs varam runāt, ka pārmaiņas vērstas uz attīstību vai augstākas kvalitātes pakalpojumu. Taču tas, kas ir tālāks, nevar būt kvalitatīvāks, jo ir grūtāk pieejams.* Cik būs vidusskolu, kas atbildīs kritērijiem, lai varētu pastāvēt un nodrošināt šo kvalitatīvo izglītību? Skaidrs, ka tās būs lielo pilsētu skolas. Cik skolēnu būs spējīgi mērot ceļu turp? – *Ja kvalitatīvais pakalpojums ir tik ļoti tālu, tad es vairs neredzu šo pievienoto vērtību. Jā, skolas ar dažiem bērniem klasē nevar pastāvēt, bet skaitļiem kritērijos jābūt samērīgiem.* Direktore pieļauj, ka pēc reformas ir iespējama reorganizācija uz pamatskolu. Deputāti var izlemt, ka novadā pietiek ar vienu vidusskolu. Taču skola to nav gatava pieņemt. – *Nemitīgi domājam, kā samazināt šo riska faktoru, piesaistīt kaimiņnovadu bērnus un noturēt izglītības iestādi, kamēr pieaug šodienas sākumskolēni.*

Svarīgi ir attīstīt laukus, nevis tuvināt cilvēkus pilsētai

Mārim EISAKAM ir bioloģiskā zemnieku saimniecība, kas nodarbojas ar graudaugu – auzu un griķu, arī zirņu un cietes kartupeļu audzēšanu. Zirņus un kartupeļus saimniecība nodod uzņēmumam *Aloja-Starkelsen*, graudaugus – Latvijas pārstrādes uzņēmumiem. Griķus parasti eksportē uz Vāciju. Saimniecībā ir arī bites. Ar bioloģisko lauksaimniecību Māris praktiski no nekā sāka nodarboties pirms pieciem gadiem 11 hektāros zemes. – *Produkcijai ir pieprasījums, tādēļ pamazām, cik iespējams, paplašinu platības. Mērķis ir ik gadu pieaugt par kādiem 30 hektāriem. Pērn bija 120, šogad ir 160.* Tās lielākoties ir nomātās zemes gan novada teritorijā, gan ārpus tās – Siguldas, Ogres un Limbažu novadā. Visas sertificēju kā bioloģiskās lauksaimniecības platības. Līdz šim saimniecībā ar darbiem viņš ticis galā pats ar tuvinieku atbalstu, bet nu prāto, ka darba kļūst aizvien vairāk. Būs jāalgo cilvēki. Bioloģiskā saimniekošana ir viņa aicinājums. Māris atzīst, ka konvencionālā ir intensīvāka, bet, saimniekojot videi draudzīgi, mācoties un analizējot dabu, ar katru gadu nāk jaunas zināšanas, piereduze un var iegūt pietiekami labu un augstas kvalitātes ražu.

– *Tas, kurā novadā zemi kopt, lauksaimniecības darbību neietekmē. Būtiski ir mani izdevumi, kur ir vai nav rentabli to darīt. Tāpat gaidāmā reforma. Manuprāt, mūsu novads ir dzīvotspējīgs. Īpaši pēdējos gados sakārtota ciematu infrastruktūra. Ja spējam to uzturēt un attīstīt, tad šai reformai neredzu jēgu. Man kā lauksaimniekam novada centrs pilsētā nav vajadzīgs. Te pašvaldībā ir komunikācija ar cilvēkiem, mēs zinām, ko mums vajag, un redzam, kur paliek nodokļu nauda.* Sarunbiedrs skeptiski lēš, ka lielajā novadā pie kopējā katla lauku cilvēku intereses nerūpēs un reforma nobremzēs ciemu izaugsmi. – *Ja jau apvienošanās nepieciešama, tad loģiski būtu iet kopā līdzīgām teritorijām – tuvākajiem lauku novadiem. Un vēl jādomā, vai pat to vajag. Latvija vēsturiski ir lauksaimniecības zeme. Svarīgi ir attīstīt laukus, ļaut cilvēkiem dzīvot dabiskā vidē, nevis tuvināt viņus pilsētai.* Viņam pašam ir trīs bērni, kurus vēlas redzēt uzaugam Raganā – tur, kur dzimis, audzis un skolojies pats.

Ieguvumi:

- attīstās labvēlīga uzņēmējdarbības vide;
- attīstās ciemu infrastruktūra;
- nosiltinātas pašvaldības iestāžu ēkas;
- sakārtoti tūrisma objekti ar vēsturiskām ekspozīcijām;
- veiksmīgi sākusies pašvaldības grants ceļu atjaunošana.

Zaudējumi:

- pārņemtas kredītsaistības;
- proporcionāli samazinājās finansējums uz vienu iedzīvotāju;
- pašvaldībai sarežģītāk īstenot savas funkcijas.

Būtiski ir pakalpojumi iedzīvotājiem un ceļi

Ļaudis atzīst, ka pēdējos gados paveikts liels darbs ciemu infrastruktūras sakārtošanā un vides sakopšanā. Renovētas un nosiltinātas visas pašvaldības iestāžu ēkas, pie šiem darbiem ķērušās arī daudzdzīvokļu namu apsaimniekošanas biedrības. Patlaban projektē kanalizācijas tīklu Turaidai. Tur vērienīgus darbus veic AS *Latvijas Valsts ceļi*, kas būvē lielo krustojumu. Turaidas muzejrezervāts savukārt iekārto autostāvvietas. Tā kopīgiem spēkiem vairākos projektos tūristu iecienītā vieta iegūst jaunu izskatu. Vaicāta par pakalpojumu pieejamību apdzīvotajās vietās, domes vadība atzīst, ka gluži vienāda tā visur nav.

Līdz šim laiku pa laikam novada vadībai nācies uzklausīt sūdzības par lauku ceļiem. – *Arī domē esam to nodēvējuši par īpašo un nebeidzamo stāstu,* – vadība atzīstas. Taču izrādās, ka nu tuneļa galā uzplaiksnījis gaismas stars. Šis ir otrais gads, kopš pašvaldības grantētajiem 150 km pievērsta pastiprināta uzmanība. Šogad papildus ikdienas ceļu uzturēšanai remontos ieguldīti vairāk nekā 170 000 eiro un atjaunoti 10 kilometri. Nu sūdzību vietā dzirdēts daudz pateicību, un viņi neslēpj, ka šie vārdi bijuši ausīm un sirdij tīkami. Domes priekšsēdētājs skaidro, ka patlaban, uzklausot iedzīvotāju ierosinājumus par prioritārajiem ceļu posmiem, kuri atjaunojami nākamgad, top jauni saraksti. Ceļu remontdarbiem iepirkumi jau beigušies un jāķeras pie līgumu sagatavošanas.

Domes vadība lēš, ka nākamajā piegājienā varēšot paveikt pat vairāk un renovēt apmēram 25 km, jo jāizlieto grants ceļiem piešķirtā Eiropas nauda – miljons eiro. Tad kopumā pēdējos trīs gados būtu renovēta jau apmēram trešdaļa pašvaldības ceļu. Tā pa druskai vien bīs arī visi 150. – *Jautājums, vai nākamgad varēsim tā uzreiz visu miljonu "pacelt",* – prāto domes priekšsēdētājs. Patlaban viņam izskatās, ka arī pašvaldības budžetā ceļu ailē nākamgad varēs ierakstīt lielāku skaitli, ja pēkšņi ceļu nepārskries kāds melns kaķis...

Uzņēmējdarbībai labvēlīga vide

Krimuldas novadā ir gandrīz 500 uzņēmumu – vairums ir SIA, apmēram trešdaļa zemnieku saimniecību un apmēram 40 individuālo komersantu. Lielākais darba devējs ir maiznīca *Flora*. Tās īpašnieks **Juris ZILGALVIS** stāsta, ka maiznīca darbojas jau 25 gadus. Sākums bija Salaspilī, pēc tam Rīgā. – *Sākām ar baltmaizi un smilšu cepumiem. Bija vēlme paplašināties, bet Rīgā tādu iespēju nebija. Pirmskrīzes laikā nokļuvām Raganā. Atradām šeit piemērotu zemes gabalu, kam varēja pievadīt komunikācijas, un sākām būvēties.* Celtniecības pirmo kārtu uzņēmums veica par saviem līdzekļiem. Otrajai kārtai izdevās piesaistīt Eiropas finansējumu. Arī krīze pārdzīvota. – *Maizi cilvēki ēd visos laikos, un krīzes gados pieprasījums pat pieauga. Patiesībā tā mums iemācīja ekonomiski saimniekot.* Tolaik *Flora* valstī bija ekonomiskāko uzņēmumu pirmajā trīsdesmitniekā kā vienīgais pārtikas ražotājs.

Uzņēmums ražo visu produkciju, ko redz veikalu plauktos iepakojumā ar uzrakstu *Flora*, – dažādu veidu maizi, cepumus, kēksus. Sortimentā ir aptuveni 60 izstrādājumu. Eksporta apjoms palielinās pārsvarā uz auzu pārslu cepumiem. Lielākais šī produkta noņēmējs ir Vācija. Tāpat produkcija ceļo uz kaimiņvalstīm un Skandināviju. *Flora* nodarbina vidēji 100 darbinieku. Tie ir novada cilvēki un no tuvākās apkārtnes – Limbažiem, Bīriņiem, Siguldas, Mālpils, Inčukalna. – *Uz piparkūku laiku pieņemam papildu strādniekus. Nezinu, ko nozīmē – grūti atrast darbiniekus. Ja negribam maksāt normālu algu, tad arī nevaram atrast cilvēkus.* Sarunbiedrs uzskata, ka pašu ļaudis esam aizdzinuši uz ārzemēm un nu ņemam viesstrādniekus. Vērtējums ir skarbs: – *Genocīds pret tautu.*

Uzņēmējs atzīst, ka vide uzņēmējdarbībai novadā ir labvēlīga. Taču par Krimuldas novada seju *Floru* viņš neuzskata. – *Tā ir gāzes krātuve, kas pašvaldībai dod lielāko naudas pienesumu.* Tuvākās apkārtnes ļaudis gan mēdz sūdzēties, ka, dzīvojot līdzās krātuvei, jūtas kā uz pulvera mucas. Uzņēmējs uzskata, ka cilvēkiem vajadzētu pārvērtēt savus konservatīvos uzskatus. – *Naudu un labklājību gribam, bet kur to dabūsim, ja esam tik ļoti pret attīstību, pret ražotnēm, pārmaiņām un visu jauno?* – viņš vaicā. Tieši tāpat viņš uztver novadu reformu. – *Man kā pārtikas ražotājam tā neko nemainīs. Taču tā robežu „bardaka" dēļ reforma šķiet loģiska. Turklāt lielām teritorijām ir vairāk attīstības iespēju.* Viņaprāt, kļūda bija iepriekšējā reforma.

Baseins strādā *uz pilnu klapi*

Baseina vadītāja Līga Ozoliņa atgādina, ka visas labās lietas reiz bija sapņi

Krimuldas vidusskolai ir peldbaseins, ko vakara cēlienā labprāt izmanto pieaugušie. Ar oktobri peldēšanas sezona uzņēmusi savu ierasto gaitu. – *Strādājam "uz pilnu klapi", cilvēki ir apmierināti, ūdens silts. Ēkas siltināšana gan ir aizkavējusies, bet nu notiek arī tā,* – priecājas baseina vadītāja **Līga OZOLIŅA**. Ēkas siltināšanu peldbaseina daļā paredzēts paveikt jau šogad, mūzikas un mākslas skolas daļā – nākamgad. Uztraukums ir, vai laikapstākļi ļaus pakāpeniski nomainīt logus, vai baseins tomēr uz laiku būs jāslēdz. Baseinā peldas Lēdurgas un Sējas bērndārznieki un skolēni, PII *Krimulda* bērni un vidusskolēni. Vakarā ierodas vietējie iedzīvotāji. Limbažniekiem, protams, tagad ir savs baseins, tomēr daži klienti esot palikuši uzticīgi. Viņi skaidro, ka telpas, pirtis un ūdens Raganas peldbaseinā ir siltāks – lielajā baseinā ir 28 grādi, mazajā 31.

Pirms sezonas baseinā kāpnītes nomainītas pret ērtākām, atjaunotas flīzes. Pirms trim gadiem remontētas dušas, šogad – priekštelpa. Notiek arī ūdens attīrīšanas sistēmas maiņa un apgaismojuma spuldžu nomaiņa pret ekonomiskajām LED. Nākamgad plānots baseinos ieklāt jaunu segumu. – *Viss paveikts par pašvaldības līdzekļiem,* – piebilst Līga. Viņa atminas, ka 2013. gadā domāts par zemes siltuma vai saules bateriju izmantošanu apsildei, bet projekts palicis idejas līmenī. – *Patiesībā labi, ka tā, jo, raugoties uz Stopiņu peldbaseina pieredzi, vasarā siltuma pietiktu, bet ziemā būtu par maz. Mēs vasarā nestrādājam, lai gan interese būtu kā nometņu bērniem, tā iedzīvotājiem, jo Raganā nav labu dabisko peldvietu,* – viņa skaidro. Pie viņas sapņiem pieder arī ūdensupe kādreizējā šautuvē, caurules, pa kurām nolaisties, izejot no pirts, sāls pirts, burbuļvanna. Sapņot nav liegts. Baseinā ir SPA un atpūtas zona, karstās pirtis, palmas, kafejnīca, lielais un mazais baseins, burbuļu kaskāde, masāžas. Arī šī īstenība reiz bija tikai sapņi.

Iespējams, ka pēc reformas būs Siguldas novads ar trim peldbaseiniem. Optimisti prāto, ka novada reforma nevienu no baseiniem neslēgs. Iedzīvotāji nebrauks peldēt uz Siguldu! Tomēr Līga pieļauj, ka finansējums peldbaseinam varētu sarukt. Tad viņai sapņu piepildīšanai būs jāmeklē finansējums no malas.

Sagatavoja
Aija SEDLIŅA

MAF Mediju atbalsta fonds
Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem
Valsts reģionālās attīstības aģentūra